

Mož, žena in sin umorjeni na cesti.

UMOR SE POKRIVA MISTERIJ.

Novi očitki se ne ujema s znamenji na tihvah.

Carrolltown, Pa. — Edward I. Humphries, iz Philadelphije glavni upravitelj in delni lastnik. New-England Coal kompanije, njegova žena in sin so bili ustreljeni na samotnem mestu. Bili so na potu v Philadelphijo.

George C. Tompkins iz Philadelphije, bivši dirkač z avtomobilov, ki je kasneje postal Humphriesov drug v trgovini s prevozom in prenosov proizvodnje, bil je četrti v vozu. Tompkinsa so streljali, pa zopet izpustili. Tompkins trdi, da so Humphriesovi družino ubili banditje.

Tompkins pripoveduje o umorih sledeče:

Konaj so se odpeljali z avtomobilom, jim je počel gumijasti obočje na kolesu. Popravljali so koleso, ko so izza grma stopili trije mošči in jim ukazali, da naj se vrnejo k vozu.

Mošči so bili maskirani in oboroženi s samokresmi. Neki neznanec jim je ukazal, da naj se vrnejo k vozu. Humphriesovi so se vrnili, naj zapustijo avtomobil. Ko sta stopila iz avtomobila, so banditje pričeli streljati v Mrs. Humphries in v sin sta padla.

Pril se sem bežati, Humphries je sledil. Napravil sem koščke petdeset korakov, ko sem se odmaknil nad kamnom in sem videl, ko sem ležal na tleh, se nisem ganil in banditje so šli mimo mene.

Dasiravno se zdi, da je bil ropar, vendar ni bil. Njegov avtomobil ni bil ukraden. Tompkins trdi, da so banditje stali kakih petdeset čevljev proč, ko so odšli. Ognj na Humphriesovo ženo in njenega sina. Mrljiski oglel Fitzgerald pravi, da so znaneje od smodnika na mrljicah. On dokazuje, da so morilec stali par čevljev proč od svojih žrtev. Ravnotako je dokazana stvar, da sta bila žena in deček ubijena od zadaj.

LABA SKUŠNJA Z LEDE-NICO.

Goodland, Kans. — Ko je meščan E. W. Sullivan vstopil v ledeno hišo, se vrata za njim zaprla. Ledeni krog na vrhu je zaskečel in mrtar je bil v ledenici ujet, kateri je bilo 32 stopinj F nad ničlo.

Mrtar je poskusil z velikim naporom narediti luknjo v vratih, skozi luknjo opozoril ljudi, da naj se vrnejo. Toda njegov trud je bil v nič. Stene ledenice so bile toliko trde, da so potlačile vsakega, ki se je poskušal izkubiti. Vse to, da se oprosti, ko je v koledarju gledal mesarsko sekuro. Počel je sekati in pričel udarjati vrata. Po enournnem delu se je oprostil neprosto voljne ječe.

UMIČENA MORILKA SO PRIJELI.

Denver, Colo. — Skozi Denver, so peljali 20letnega Rufusa, ki sta obtožena, da sta ubila 17letno Zello Paulk v Portu, Tex. Aretirana sta v Portlandu, Ore.

Človek je eden najbrutalnejših, ki je bil izvršen v jugozapadni Zeli je zginila z doma 2. junija in drugo jutro so jo našli v plevalni ob mestni meji. Njena lobanja je bila razbita s sekuro, njen vrat prerazan od uha do uha, in eno oko je imela izbito. Policija trdi, da je Coats napadal ženo.

OPARJI SO OPLENILI FARMARJA ZA \$20,000.

Chicago, Ill. — Roparji so okra- dli farmarja Toney vrednosti za \$20,000, prezrli pa \$20,000.

Velik je vpliv socialistov v Yucatanu.

STROKOVNE ORGANIZACIJE SODELUJEJO.

Yucatan je skoraj prava delavska republika.

El Paso, Tex. — Po revoluciji v Mehiki so se tamkaj tako spremenile socialne razmere, da je treba videti vse na svoje oči, da človek verjame, kar prihaja v javnost. Neki socialist, ki je prepoštoval državo Yucatan v Mehiki, da študira ondote socialne razmere, pravi, da je povsod opaziti velik vpliv socialistov. Delavci odločajo. Organizacija pristisnih delavcev in governor Salvatore Alvarado nadzorujejo popolnoma transport.

Delavci delajo, kadar hočejo delati in dnevna mezda znaša \$7 in več. Sme se reči, da je Yucatan delavska republika. Celo poljedelski delavci so se osvobodili železne roke veleposessnikov in veleposessniki morajo danes prihajati k njim in jih vprašati, če sprejmejo delo. Indijanci, ki so se ravnokar osvobodili sužnosti, ne vidijo nič izrednega v tem, dokler lahko žive v miru in jim ne primanjkuje živiliških potrebščin.

Strokovna organizacija železnice je tako močna, da mora celo predsednik napol javne korporacije imeti unijski listek.

Pozabiti ne smemo, da nekatere potrebščine niso poceni. Steklenica piva stane 75c, čaša piva 30c. Za vožnjo z avtomobilom je plačati \$2 na uro. Kljub temu je sedaj videti mnogo delavskih družin, da v Meridenu, glavnem mestu Yucatana, napravljajo izlete z avtomobilom, ali se pa vozijo semintja po ulicah za zabavo.

Mezda za poljske delavce je vsakega in delavci zaslužijo \$5 na dan. Malokdaj se dogodi, da odpuste delavce. Če je delavec odpuščen, ima pravico do trimesečne mezde in proste vožnje do mesta, ki si ga je izbral za svoj cilj. Tako je odredila vlada.

Če plantajni delavci ne želi, da se razpravi o njegovem odpustu, tedaj dobi prosto vožnjo do glavnega mesta, kjer njegova stvar pride pred delavski departement. Če ne pride do odločbe, gre zadeva pred razsodišče. Razsodišče je sestavljeno iz enega delavca, zastopnika vlade, ki je socialist, in enega kapitalista.

Revolucionarna yucatarska vlada podpira zadržano gibanje, deli zemljišča med domačine in gradi šole. Pri zadnjih volitvah je bilo v Meridenu oddanih 99 odstotkov glasov za kandidate socialistične stranke.

CENA SREBRA RASTE, RUDNIŠKI BARONI SI VESELJAJA MANEJO ROKE.

Toronto, Ont. — Ameriški bankirji so kupili od rudniške družbe 'Mining Corporation of Canada' 200.000 unč srebra. Plačali so ga po 83 9/16 unč. Rudniški baroni si od veselja manejo roke, kajti srebro do sedaj še ni imelo tako visoke cene in vsa znamenja kažejo, da pojde cena še navzgor. Srebro odhaja večina na Daljni Vzhod.

LOV NA ALIGATORJA.

Hempstead, L. S. — S posestva Fredericka Ingrahama je ušel 11 čevljev dolg aligator, ki je povzročil mnogo strahu otrokom in ženam. Končno so ujeli zver in jo dali zopet na varno.

PAPIRNI BARONI ŽANJEJO.

Ottawa, Ont. — Pred komisarjem R. A. Pinglom je izpovedal neki tovarnar, da so lansko leto prodali v Združene države 5.600 ton zmetljega lesa, ki služi za izdelovanje papirja, po \$23,37 tona, dasiravno znašajo produktivni troški le \$15,81.

Družba je imela pri produkciji ene tone sulfita le \$41,77 stroškov, prodala pa je tona sulfita po \$66,28 v Združene države.

Avstralija hrani pšenico v žitnicah.

KRUH JE MNOGO CENEJŠI KOT V AMERIKI.

Vlada pokupi vso pšenico in jo oddaja mlinarjem.

Chicago, Ill. — Anketell M. Henderson iz Melbourne, pravi, da je vlada pokupila vso pšenico in jo spravila v žitnice. Vlada je mnenja, da lahko Anglija po ravno isti ceni dobi pšenico iz Amerike in nepotrebno je, da jo iz Avstralije izvažajo na Angleško. Henderson je ravnatelj Commonwealth Steel Products kompanije, in je prišel v Ameriko po opravkih v družbi A. Goninana, vrhovnega ravnatelja kompanije.

O delavski mezdi in cenah za življenske potrebščine pravi Henderson:

„Naša mezdana lestvica je skoraj taka kot tukaj, življenje je pa bolj poceni. Vlada določi vse cene za življenske potrebščine.

Hlebec kruha, ki tehta štiri funte in služi za stalno mero, stane okoli 15 c. in kakor razumem, plačate vi isto ceno tukaj za en funt kruha. Pri nas kupi vlada vse pridelek pšenice in potem jo proda mlinarjem po primerni ceni, da lahko napravijo primeren dobiček. Moko proda vlada zopet po primerni ceni pekom, da lahko prodajajo hlebce po štiri funte še s primernim dobičkom.

Naše javne naprave so zvezna ali občinska last. Mesta lastujejo svoje cestne železnice, država pa na telefon. Menim, da je naša država bolj demokratična kot Združene države. Naša sodišča so bolj nepristranska in tožbe trajajo najdalj šest mesecev. Pri nas je nemogoče zavleči tožbo za leta, če tudi imate denar, da lahko storite kaj takega.

V vladi smo bolj direktno zastopani. To je vzrok, zakaj je propadl vojaški obvezni zakon. Ministrski predsednik William Hughes se je vrnil iz Anglije ter rekel, da je splošna vojaška dolžnost absolutno potrebna. Skušal je napraviti kompromis med delavci in liberalnimi strankami, toda, rekli so, da mora ostati ustava pravomočna, ker ne dovoli obvezne vojaške službe za inozemstvo. Splošno glasovanje je bilo edino sredstvo za izpravljanje stvari, in slišali ste, da je stvar propadla.

HUDIČEV NAKLEP JE SPODELETEL.

South Bend, Ind. — Policaj Horace Hamilton je ponoči na patrolnem pohodu opazil, da je neka hiša na West South ulici v plamenu. Oddal je hitro znamenje za ognjegašce, potem je pomagal dohiti ognjegašcem spraviti 20 zamorcev iz gorčice hiše na ulico. Kasneje je policija aretirala Andrewa in Alexandra Keeblerja. Andrew Keebler, ki je železniški zavirač, je imel spor s zamorci, ki delajo na železnicih in v tovarnah. V nekem salunu na South ulici se je Keebler baje bahal, da bo pobil vse zamorce, ki jih doseže.

RODGERSA SO NAŠLI UMORJENEGA.

Ogden, Utah. — Bennie Rodgersa iz Logana, Utah, so našli mrtvega in strahno razmesarjenega. Vrat je imel prerazan čezinčez, braz razrezan, večkrat je bil zaboden v hrbet in život je bil preluknjan od krogel. Mrtvee je ležal v majhni mlaki ob reki Weber.

Policija izjavlja, da je prišla morilec na sled in jih kmalu aretirala.

\$5,000,000 ZA POMOČ FARMARJEM.

Washington, D. C. — Zborniški odsek za umetno namakanje zemljišče je sklenil, da priporoči Taylorjevo predložilo, ki določa \$5.000,000 za naprave, ki služijo umetnemu namakanju zemljišč.

Delavci niso krivi izgrediv v E. St. Louisu.

TAKO IZJAVLJA OLANDER, STROKOVNI TAJNIK.

Širokoustni Dorče je trdil narobe, da si imel dokazov.

Washington, D. C. — Na shodu v Carnegiejevi dvorani, ko so pozdravili rusko komisijo, se je Roosevelt široko razkorajil in karstjevendan obsodil delavce, da so odgovorni za plemenske izgrede v East St. Louisu. Gompers je nastopil protin njegovim trditvam, kar je Roosevelta tako ujezilo, da je oblastno izjavil: „Želim, da položim nanj (na Gompersa) svoje roke.“

Na ta nesramen izziv demagoga je Frank Morrison, tajnik „Ameriške delavske federacije“, objavil brzojavko Victor Olanderju, tajnika „Illinojske delavske federacije“, ki dokazuje jasno kot beli dan, da je Dorče po krivici dolžil delavce. Brzojavka Olanderja je odgovor na protest, ki ga je poslala „Zamorska liga za enake pravice“ „Ameriški delavski federaciji“ in se čita:

„Brzojavke naznanjajo, da je „Zamorska liga za enake pravice“ brzojavila vam, da so strokovno organizirani delavci odgovorni za izgrede v East St. Louisu. Bil je „Centralni delavski svet“ v East St. Louisu, ki ima za člane tudi zamorce, ki je pri državnem obrambnem svetu zahteval preiskavo, po izgrediv v maju. Preiskava je dokazala, da so bili zamorci iz južnih držav ogroženi po brezvestnih posredovalnicah za delo in skozi oglašje, da so prišli v takem številu v E. St. Louis, da niso mogli dobiti dela in zaslužiti za pošteno prehrano.“

Illinojsko strokovno gibanje ima za cilj organiziranje obeh plemen. Zamorci so člani mnogih naših lokalnih organizacij, nekatere lokalne organizacije obstoje iz samih zamorcev, in zamorski delegatje posejajo naše konvencije in centralne organizacije. Ali do sedaj še nisem slišal, da je zamorska liga za enake pravice, kdaj spodbujala zamorske delavce, da se združijo v strokovnih organizacijah v samoodpomoč, da preprečijo izkoriščevanje in si priborijo priznanje gospodarskih pravic, boljše delavske razmere, krajši delavnik in boljše mezdo.

V imenu „Illinojske državne delavske federacije“, njenega članstva obeh plemen, protestiram proti krivici, ki je v obtožbi lige in označujem obtožbo za krivično in neresnično.“

(BOMBE NA ŽELEZNIŠKEM KOLODVORU.

Alamogordo, N. M. — Na tovrnem kolodvoru El Paso & Southern železnice so našli 26 bomb, nabasanih z dinamitom, steklom, krogli in kosi železa in opremljenih z vžigalno nitjo. Bombe so bile pokrite s kosom unenja in zakopane blizu železniškega tira. Našli jih je mehiški prožni delavec, ki je postal pozoren na prostor vsled sveže prekopane zemlje.

Prejanci večer je vozil tu skozi vojaški vlak. Vsed tega menijo oblasti, da so bile namenjene temu vlaku.

SHOD PROTI VOJAŠKI KONŠKRIPCiji.

Quebec, Canada. — Na trgu Jacques Cartierja je bil obdržan velik protesten shod, proti konškripciji, katerega se je udeležilo več tisoč delavcev.

MILJONAR JE SKOČIL V SMRT.

New York, N. Y. — Solomon Guggenheim, star 31 let, član bogate Guggenheimove družine v San Franciscu, je skočil v hotelu Grenoble iz tretjega nadstropja in obležal je mrtve.

Politični vihar v Nemčiji še tuli.

VEČINSKE STRANKE SO IZDELALE REZOLUCIJO.

Pangermani očitajo večini, da hoče uničiti Nemčijo.

Amsterdam, 16. jul. — Politika burja še vedno tuli v Berlinu. Večina berlinskega časopisja je videti zadovoljna z dr. Georg Michaelisom, novim nemškim kancelarjem, toda popolno sodbo o njemu so rezervirali, dokler naslednik Bethmann Hollweg ne obelodani svojega programa. Javno zasedanje državnega zbora se vrši še ta teden in Michaelis bo imel priložnost povedati javnosti, kaj je njegovo stališče napram miru, volilni reformi itd.

Voditelji večinskih strank v rajstagu — socialistične, liberalne in klerikalne — so izdelali resolucijo, katero mislijo predložiti v zbornici. V tej resoluciji izjavljajo, da Nemčija ne išče nobenih prisilnih aneksij in da vodi obrambno vojno od začetka pa do danes in jo bo vodila toliko časa, dokler zavezniki ne odstopijo od svojih aneksijalnih ciljev, gospodarske blokade in grožnje s trgovsko vojno po vojni.

Včeraj so imeli voditelji konferenco s Hindenburgom in Ludendorffom, ki niti malo ne soglašata z omenjeno resolucijo. Po konferenci so pa voditelji izjavili, da ne odstopijo od resolucije. Pangermanska „Neodvisna liga“ je v nedeljo napadla resolucijo in očita voditeljem parlamentarne večine, da hočejo uničiti Nemčijo finančno, politično in zavleči vojno.

Veliko vprašanje na dnevnem redu je: Katero pot ubere novi kancelar? Bo li hodil za Bethmann Hollwegom, ali pojde drugo pot in naznanj Nemčiji in vsemu svetu mirovne pogoje centralnih držav?

Michaelis je prvi kancelar v Nemčiji, ki nima besedice „von“ pred svojim imenom, kar znači, da ni plemenitaš. Nemški aristokraciji naravno to ni po volji, da siravno je Michaelis drugače birokrat. Iz Berlina čez Kodanjs, poročajo, da je Michaelis le začasn, ki se kmalu umakne drugi sili iz vsemu, če se naredi kakšen čudež. Naslednik dr. Alfreda Zimmermanna, ministra zunanjih zadev, bo menda grof Brockdorff-Rantzau, ki je tip starega aristokrata in nazadnjaka. Z njegovim imenovanjem hoče kajzer menda potolažiti aristokracijo, ki jim ni po volji novi kancelar.

Druge važna vest iz Berlina je, da pruski junkerji zdaj upajo na separaten mir z Italijo, ko so pogoreli v Rusiji.

ČEŠKI POSLANCI NA DUNAJU ZAHTEVAJO SEPARATEN MIR.

Curth, Švica. 16. jul. — V soboto je prišlo v avstrijskem državnem zboru zopet do viharnih prizorov. Češki poslanci in bivši minister Prašek je rekel v svojem govoru, da svet toliko ne sovraži Avstrije kolikor sovraži Nemčijo in zato bi bilo pametno, da se Avstrija loči od Nemčije in sklene sama svoj mir.

„Kako bomo prišli do mira, ako se bomo držali za krilo Nemčije?“ je vprašal Prašek. „Moramo li žrtvovati vse naše interese Nemčiji v prid? Ali se bomo vedno po korili nemškemu militarizmu, ki nas je vrzel v vojno?“

Govornik je dalje dejal, da so nekateri češki poslanci zato zaprti, ker poskušajo spraviti Avstrijo v zvezo z Rusijo in Francijo. Ako je to izdajstvo, potem mora vlada označiti z izdajstvi vse Čeh, ki tako mislijo — in teh je dosti.

VERME.

Danes lepo vreme, temperatura zmerna, lahki severozapadni vetrovi.

Solnčni vzhod ob 4:29 a. m.; solnčni zahod ob 7:23 p. m.

Avstrijci se umikajo ob Karpatih.

NEMCI IN AVSTRIJCI HITE Z REZERVAMI NA POMOČ.

Od Riškega zaliva do Rumunije se vrše srditi boji.

Petrograd, 16. julija. — Vojdi stan naznanja, da so ruske čete včeraj zajele 16 oficirjev in 900 mož v vzhodni Galiciji. Od 1. do 13. julija so Rusi ujeli 834 oficirjev in 35.809 mož. Zasedli so tri in devetdeset tednih in lahkih topov, osem in dvajset možnarjev, 403 strojnih pušk, 43 metalce za bombe, 45 možnarjev za bombe, tri priprave za metanje ognja, dvoje letal in veliko množino vojne opreme.

Washington, D. C. — Rusko poslanstvo je dobilo brzojavke, ki pravijo, da je vsa ruska fronta od Riškega zaliva do Rumunije okupirana v bitkah.

Poročila pravijo, da Nemci jemljejo čete s francoske in italijanske fronte in hite z njimi na rusko fronto, da reorganizirajo svoje pozicije. Na severni fronti pri Rigi prevažajo rezerve po morju. Pri Lvovu se poslužujejo avtomobilov, da ustavijo prodiranje generala Kornilova.

Avstriji se umikajo na južni fronti ob Karpatih.

Nemške rezerve na severu bodo služile za protiofenzivo, da paralizirajo rusko ofenzivo na jugu. V splošnem sodijo, da je nemški general von Moedre dobil ukaz, da napade.

Levo krilo nemških in avstrijskih čet pri Lvovu je ugroženo od Rusov. Sovražnik prevažajo čete v avtomobilih od pozicije do pozicije, da ojačuje svoje postojanke.

Ob Karpatih se Avstriji umikajo in se ustavijo le tam, kjer griči tvorijo naravno obrambo.

London, 16. jul. — Iz Petrograda javljajo danes, da je armada generala Kornilova okupirala Dolino in avstro-nemške čete so na begu v karpatske gore. Dolina je železniško križišče, ki se nahaja petnajst milj zapadno od Kaluža, bivšega avstrijskega armadnega stana.

Petrograd, 16. jul. — Ruske čete so zabile v avstro-nemško fronto v Galiciji veliko zagozo s trideset milj širokim ozadnjem. Severni bok te zagoze se vleče od točke severno od Halicza do točke istočno od Doline; južna stran pa drži ob pozicije ob reki Zlati Bistrici do okoliša zapadno od Kresčovic. Zagoda leži zapadno od Stanislava.

Kljub deževnemu vremenu, gasnim reklam in slabim cestam se nadaljuje vroče bitke na obeh bokih zagoze. Celo narurne utrdbe, ki pomagajo Avstrijem in Nemeem, ne morejo ustaviti zmagovalnih Kornilovih čet. Včeraj so Rusi ujeli čez 2000 nadaljnih mož, med katerimi je 35 častnikov in vplenili so večje število topov. Južnozapadno od Stanislava, ob reki Lomniet, so Avstro-Nemci včeraj izvršili več protinapadov po močni topniški preparaciji, toda Rusovi niso ustavili. Boji se še nadaljujejo v dotičnem okolišu. Današnje depeše s fronte govore o ljutih bojih na fronti ob reki Dvini.

Berlin čez London, 16. jul. — Generalni štab je javljal sinoči: Vse slabemu, deževnemu vremenu na istočni fronti so bili včeraj zelo vroči boji ob Dvini in blizu Smorgona. V istočni Galiciji je bilo precej hudo streljanje na omenjenih krajih. Južno od Dujestra so Rusi napadli nad Kalušem, toda povsod so bili odbiti. Na frontama nadvojvode Jozefa in maršala Mackensena se pojavila od časa do časa silovito streljanje.

Kerenski na fronti.

Petrograd, 16. jul. — V bitki pri Brzezanyu pred nekaj dnevi, ko so ruske čete zdrobile tri linije avstrijsko-turških zakopov, je bil navzoč tudi vojni minister Mihail Dalje na 3. str. 1. kol.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Issued daily except Sundays and Holidays.

Owned by Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

Datum v oglepanju n. pr. (Junija 30-17) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne utavi list.

KAJZERIZEM IN LAKOMNOST.

Rudarji v Butte, Mont., in v mnogih rudniških taboriščih v Arizoni so zastavkovali, ker so družbe, ki se pečejo s produkcijo premoga, direktno prezrle njih zahtevo po priznanju organizacije. Rudniški baroni so milostno izrekli, da so pripravljeni se pogajati posebej z vsakim rudarjem, toda odpovedati se mora delavski organizaciji.

Kajne, to je velika milost, proglašena iz ust rudniških magnatov, ki priznajo sebi pravico do organizacije, odrekajo jo pa rudarjem, ki zanje garajo globoko doli pod zemljo v zatochem, z miazmami prepojenim zrakom in katerim se imajo zahvaliti za vse bogastvo?

Rudniški baroni, organizirani v mogočnih korporacijah in te korporacije zopet med sabo v bakrovnem trustu, se hočejo dandanes pogajati z vsakim rudarjem posebej, ko vedo, da se bogastvo ne le v dan organizira, osredotočuje in prehaja v roke peščičar kapitalističnih mogotcev, da je posameznik napram temu bogastvu popolnoma brez moči. Rudniške kompanije, združene v veliki industrijski oligarhiji, se hočejo pogajati z rudarjem kot poedinem, ker vedo, da se mora prazen želodec posameznega rudarja podati organiziranim industrijskim vladarjem, če ga ne podpirajo delavske organizacije. Rudar ali delavec nima kot posameznik moči, da vztrajno in z uspehom zahteva povišanje mezde in človeške delovne razmere. In če delavci, organizirani v svoji organizaciji, ravnaajo se po obstoječih postavah, zahtevajo povišanje mezde, da lahko izhajajo vladarjem draginje, in se nočejo s svojimi izkoriščevalci pogajati kot posamezniki, tedaj kapitalistični časopisje, ki je ponižna dekla industrijskih mogotcev, zakriči, da so take delavske organizacije v službi Nemčije, da tako javnosti nasuje peska v oči in prikrije neizmerno lakomnost industrijskih baronov po vedno večjem profitu. In če za katerega velja izrek, da največji lumpje skrivajo svoje zločine pod plaščem patriotizma, potem je ta rek merodajen za bakrene barone. Izkoriščevalci skrivajo pod plaščem patriotizma svojo lakomnost po profitu, najeti časnikarski kuliji v uredništvih kapitalističnih listov vplivajo na javnost v uvodnikih, da je sovražnikov vpliv povzročil stavko, v katero so vstopili rudarji, ker so jih prisilili njih prazni želodci. Tako delajo izkoriščevalci in časnikarski kuliji roko v roki, da javnost ne izve resnice in je ložje ugnati sestradane rudarje z brutalno silo.

In če to ne pomaga in izkoriščevalci ne dosežejo svojega cilja, potem se poslužijo še bolj brutalnih sredstev, da se dotok zlata v podobi profita neovirano steka v njih blagajne.

Vprav te dni je naznanil brzojav iz Arizone, da so kapitalistični hlapci, katerim so se celo pridružili nekateri javni uradniki, s silo odvedli štrajkajoče rudarje iz države, ki niso storili drugega, kot da so se poslužili postavnega sredstva, da si zboljšajo svoj položaj. Nad 1,200 rudarjev in nekaj biznismenov je bilo zajetih in z oboroženo silo odgnanih v drugo državo. Bil je izvršen navaden zločin, kazniv po zakonih, ker nasilni odgon brez sodnijske obravnave ni drugega kot navadno nasilno odvodništvo, ki se v nekaterih državah celo kaznuje s smrtno kaznijo. Na stvari prav nič ne izpremeni, če so se ga udeležili javni uradniki, kajti nasilno odvodništvo ostane nasilno odvodništvo, pa naj ga izvrši kdorkoli hoče. In če so se odvodništva udeležili javni uradniki, tedaj zločin še toliko bolj do neba vpije, da je treba odvodnike kaznovati, posebno pa javne uradnike, katerim morajo biti znane postave in ustava.

Komaj je posegla zvezna vlada vmes, da varuje izgane in s silo odvedene rudarje, že prihaja glas iz Calumeta, Mich., kjer neomejeno carujejo brezsrčni bakrovni kralji, da je treba s silo odvesti vse osebe, ki sejejo "nezadovoljnost" med rudarji. Ze vsled te grožnje, ki prihaja iz Calumeta, je naloga zvezne vlade, da uvede takoj preiskavo v Arizoni. Če preiskava dožene, da so bili kršeni zvezni zakoni, naj se z nikomur ne postopa mi-

lostno, pa če je ravnatelj mogočne rudniške družbe, javen uradnik ali pa pisar — suženj s trdim ovratnikom, ki sebe prišteva v svoji neumni domišljavosti k boljšim ljudem, ker si pri delu ne umaže svojih rok.

Skoraj pri vseh stvarkah, kar jih je bilo v zadnjih mesecih, je časopisje, ki zagovarja velekapitalistične interese, zakričalo, da so stavko povzročili emisarji in namerniki Nemčije. Ves ta krik je imel namen, da vduši vpitje praznih delavskih želodcev in da javnost ne opazi, kako profitlačni industrijski baroni dele masne dividende med sabo. Če bi bila varnost ameriške republike odvisna od teh lakomnih in nikdar sitih kapitalističnih oderuhov, ki so skovali zarote, da v vojnem času pomnože svoje bogastvo za šestete milijone, tedaj bi stala varnost na slabih nogah.

Organizirani kapitalistični lakomniki žive v domišljiji, da se jim ne more zgoditi nič zlega, ker so dobro organizirani. Ali če se milijoni delavcev v tej deželi zbude, potem čaka izkoriščevalce velik poraz na volišču, kakeršnega ne pričakujejo. Če pride ljudstvo do spoznanja, kako nesramno kapitalistični lakomniki odirajo ameriško ljudstvo v vojni, in iz nesreče — svetovne vojne, ki je zadela skoraj ves civiliziran svet, grabijo nove milijone in milijarde, tedaj konča prihodnja volilna bitka zanje s porazom. Kapitalistične lakomnike bo zadela tista usoda kot kajzerizem.

DOPISI.

Farrel, Pa. — Dne 9. aprila t. l. so bile prekinjene vse diplomatske zveze med Združenimi državami in Avstro-Ogrsko. Cesar so se sovražniki našega naroda bali, se je zgodilo.

Z nekakim svetim strahom smo pričakovali vedno in vedno ta trenutek. Toda sedaj moramo biti pa veseli, da so se Združene države postavile na stran zaveznikov in tako pomagajo premagati in ponižati oholi kajzerjev militarizem, prevzetnost nemškega tiranizma naprav slovenskim narodom. Zastopniki dežele, ki nam je dala pribežališče in kruha, ko nas je pregnala mačeha iz naše rodnice zemlje in mile domovine, bodo imeli najbolj odločilno besedo pri sklepanju mira in o usodi narodov. Kdo more misliti, da bi ti zastopniki dovolili, da bi ostal naš narod še nadalje v sužnost, da se nam odruga le najmanjši del prelepih primorskih krajev. Dežela, ki je žrtvovala na tisoče milijonov dolarjev, da osvobodi svoje in tuje narode, ne more in ne bo nikoli dopustila, da ostane naš narod še nadalje razdeljen in zasuzen pod tujimi narodi in vladami, še manj pa, da bi kdo trgala od naše krvine domovine posamezne kose. Kdor bi drugače mislil in sodil o Ameriki in njenih velikih načrtih, katere je izrazila po predsedniku Wilsonu, bi globoko podcenjeval plemenite čute tega velikega naroda in bi globoko razžalil predsednika Združenih držav, ki je jasno in svečano razjasnil svetu, zakaj je Amerika zagrabilna za orožje. Pravica je dragocnejša od mira in mi se moramo boriti za ono, kar je bilo vedno bližje našemu sreču, za demokracijo, za pravico narodov, za pravico in svobodo malih narodov, da damo malim in velikim narodom iste pravice, da vsak narod sam sebe upravlja in razvija.

Svetovni mir se mora osnovati na trdnih temeljih politične in gospodarske svobode. Nikdar in nikjer nismo še slišali jasnejših in odločnejših besed in zagotovil, na katere bi se mogli zanašati in se sklicevati mali in tlačeni narodi, še nikoli ni bilo slišati v tej deželi za nas Jugoslovane tako tolažilne besede. Se bolj tolažilno in odločilno za našo bodočnost je pa dejstvo, da to niso samo besede, ampak jim sledi dejanja, kajti Amerika je stopila na predsednikov poziv z vsemi svojimi silami, s svojim neizmerljivim moralnim in materialnim bogastvom v boj proti Nemčiji in njenim zaveznicam z roko v roki, da pomore izvojevati pravico do svobode malih narodov in da se osnuje svetovni mir na trdni podlagi politične in gospodarske svobode.

Bratje, mi bi ne bili vredni, da živimo ne bili bi vredni drugega, kakor preziranja in najsmotnejšega propada, ako bi ostali še sedaj mlačni in mrtvi za vse, kar se na svetu dogaja, ako ne bi tudi mi, sedaj ali nikdar, pomagali žrtvovati vse, kar moremo, da tudi mi pomagamo Ameriki in zaveznikom, da dovrše veliko delo osvoboditve narodov izpod nemško-avstrijsko-turškega tiranstva. Ameriške armade se bodo bori-

le po izjavi predsednika ne samo za to deželo, ampak za splošno svobodo vseh malih do sedaj zasuzenih narodov, in tako tudi za nas Jugoslovane. Pozivu predsednika se je odzvalo že veliko prostovoljcev, med temi tudi precejšnje število Slovencev, za kar jim vsa čast, da bodo pomagali tudi dejansko izvršiti težko nalogo, katero so si nadele Združene države ameriške po izjavi predsednika Wilsona.

Delovati moramo na to, da se uresniči naše že stoletja stare želje in naši cilji, da se osvobodimo avstro-ogrškega tiranstva in postanemo svobodni v svobodni jugoslovanski federativni republiki, v kateri bodo vsi Jugoslovani od prvega do zadnjega. Kajti vsi smo bili zatirani, bodisi Slovenci, Hrvati, Srbi in Bolgari, kateri so istotako Slovani in so bili istotako zatirani od nemške vlade, kateri so bili istotako prisiljeni od svoje vlade, kakor mi Slovenci in sploh Slovani v Nemčiji in Avstro-Ogrski državi. Oni niso sami krivi, da morajo ubijati svoje krvne brate, kakor Slovenci v stari domovini ne.

Radi tega moramo delovati z vsemi močmi, da se vresniči to in da dobimo svobodno republiko, v kateri se bomo sami vladali in ne kaka monarhistična vlada ali dinastija. Ako so Rusi ovrgli svojo dinastijo, zakaj bi jo mi nastavili. Ako so se Kitajci spoznali, da je republika veliko boljša, zakaj bi ravno mi morali imeti monarhistično vlado?

Radi tega pozivljam vse Slovence, da delo za svobodno Jugoslovansko federativno republiko.

F. Kramar.

Razmere na Jugoslovanskem.

Po skromnih poročilih, ki dohajajo iz Avstrije, se jasno spozna, kakšne razmere vladajo na Kranjskem, v Istriji, na Hrvaškem in v Dalmaciji, sploh v vseh jugoslovanskih krajih. Slovenci so zatirani povsod.

Da avstrijska vlada zatira Slovence, kolikor jej je le moči, to je splošno znano in da protežira drugo narodnost. Ampak slučaj, kateri se je pripetil pred kratkim v Trstu, presega vse meje. Marsikateri bi mislil, da je avstrijska vlada prepovedala italijanski jezik v uradih, ker se nahaja v vojni z Italijo. Ah, kaj še! Prepovedala je slovenski jezik, jezik naroda, kateri sedaj preliva kri na vseh bojiščih Evrope.

Naj navedemo dotični slučaj dobesedno, kakor ga je prinesel "Hrvatski dnevnik" od 4. maja: "Kaj se more celo danes vse se dogoditi v Trstu, nam pripoveduje Edinost. Tam je prišla neka deklica v mestno aprovizacijo z listkom papirja v roki s slovenskim napisom; mestni uradnik jo je osorno nahrnil: 'Necesar ne razumem, ker so besede napisane v angleščini.'"

Tako, zavezniški Angležev, pa ne razumejo angleški jezik! Menda bo o tem lahko dal pojasnila listnik "največjega slovenskega dnevnika" v New Yorku "S. N.", zakaj je Avstrija prepovedala slovensko v vseh uradih in dovolila italijanščino.

To je samo en slučaj, koliko jih je neobjavljenih, se pa ne ve.

Kar se tiče ekonomskih razmer na Kranjskem, posebno v Ljubljani, nam osvetluje sledeča vest, katero sta prinesla "Slovenski Narod" in "Slovenec" 5. maja t. l.

"V zadnjem času vlada dan za dnem večje pomanjkanje mesa. Brezštevilne porodnice sploh ne morejo priti do mesa. Več tednov so že brez njega. Velika večina Ljubljancev je meso samo enkrat na teden. Ljubljana bi imela dobiti po minimalni odredbi — 18 dekagramov na osebo — dnevno 9000 kilogramov, dobiva pa na pet dni 12,500 kg.

Govori se, da bo morala poslati Kranjska več sto glav živine v Trst. Zdi se, da se bo dogodilo letos z mesom isto, kar se je dogodilo lani s krompirjem.

Trst je dobil 80 železniških voz krompirja, Ljubljano so pa vedno tolažili, da bo tudi za njo nekaj ostalo, dokler niso nanjo popolnoma pozabili.

Po krompirju in mleku, kateri odhaja v južna mesta, se bomo morali konečno jokati tudi za mesom. Od samih solz pa tudi Ljubljancev ne morejo vzdržati."

Iz te vesti je jasno razviditi, kakšne gospodarske razmere vladajo na Kranjskem. Kdor pazno prebere to vest, mora izpoznati obupen položaj, v katerem se nahajajo Slovenci. Za nje nimajo nobene stvari in še tisto, kar imajo, jim vzamejo, samo da imajo drugi narodi in armada dovolj.

Kakor so politično zatirani, tako so tudi gospodarsko. Kakor jim kradajo politične pravice, tako jim tudi gospodarske.

Da vlada veliko pomanjkanje v slovenskih krajih, se že iz tega jasno razvidi, ker so začeli deportirati žene in dekleta iz enega kraja v drugega, da bodo obdelovale polja. Tako poročajo "Novosti" dne 6. maja:

Primorske Novine pišejo: Kakor nam poročajo iz Grižana, bo odšlo iz občine Grižane-Belgrad par sto žensk in deklet na Pejačevičevo posestvo v Rumi. Može in očetje teh žen in deklet so v Ameriki ali pa na bojišču; doma vlada pomanjkanje in vsled tega morajo delati tudi ženske, da morejo prehraniti sebe in svoje.

Torej mobilizirali bodo tudi še ženske in dekleta in odkejo v tuji kraj obdelovati polja. Kdo bo pa delal doma, da se bodo preživeli otroci in starčki, katere so poslali domov, da odzdravijo in zopet odidejo na bojišče. Gotova stvar je, da morajo delati ženske in dekleta, ker drugega že ni več, ki bi delal. Starčki, kolikor jih je še živih, ker večina so vsi že pomrli radi pomanjkanja, ranjenosti in pohabljenosti ne morejo. Torej ostanejo samo ti. Toda krivično je, odganjati ljudi od svoje domacije in delati na tujih posevkih. Kdo bo pa doma delal? Otroci od 15. leta in pohabljeni brez rok ali nog in slepi? Da vlada veliko pomanjkanje tudi na Hrvaškem, je popolnoma jasno in primanjkuje živeža vedno bolj in bolj. Vlada je menda že izdala odredbo, po kateri se bo znižal dnevni odmerek živil v vsej Hrvatski. Tako poroča "Obzor" 5. maja t. l.

Kakor smo že poročali, bo v kratkem izšla vladna naredba, po kateri se bodo znižali dnevni odmerki kruha in moke v vseh hrvatskih mestih. Po tej naredbi bo znižal dnevni odmerek moke na osebo eno petinko kilograma, ali (celih) šest kilogramov moke na mesec. To znižanje dnevnega odmerka je v zvezi s tem, ker se pričakuje letos zakasnitev žetve za kakih 30 dni."

K temu še dostavlja "Hrvatski Dnevnik" sledeče: Ker je nabava svinjske masti v zadnjem času popolnoma prenehala in je mesto navezane na lastno pridobivanje masti, bodo dobile posamezne osebe na izkaznico za mast za do štiri tednov po 25 dekagramov masti (1/4 kg)."

Tako so življenjske razmere v celi Hrvatski. Torej šest kilogramov ali tukajšnje težje 13 funtov moke za ves mesec in osem unč svinjske ali kakoršne že masti. Nobeden se ne more hvaliti, da se je navedel do sitga.

In radi tega je opravičena vsaka verjetnost, da ljudstvo že komaj čaka, da se sklene mir. Toda upanja ni za separaten mir, ker vladarji centralnih držav ne mislijo na splošen mir. Toda prišlo je pa že veliko vesti iz inozemstva, da bi Avstrija rada sklenila premirje ali pa separaten mir.

Toda koliko je na tem resnice, še ne ve. Posebno v sedanjem času se precej o tem piše, posebno še, ker se obdržava v Stockholmski socialistična konferenca, kamor so tudi avstrijski socialisti poslali svoje zastopnike. Koliko pa panja imajo Slovenci za separaten mir, piše "Slovenski Narod" 14. aprila:

"Naravno je, da teže socialisti mokrati za mirom in da ga želijo pospešiti. Odkar je zmagala ruska revolucija, so prav posebej delavci in morda mislijo, da imajo kak vpliv na ruske socialiste. Nemški vladni socialist Scheide mann pripravila neko socialistično akcijo za mir in sedaj so šli nemški socialisti Adler, ner in Seitz v Berlin, da bi dogovorili. Naj tudi vsak želi, da bi imeli uspeh, vendar ni verjetno, da bi ga dosegli."

To je gotova stvar, da na te podlagi, kakoršna ima Scheide mannova stranka ne bodo dosegli kakega uspeha, kajti ruski socialisti hočejo mir brez aneksij in brez vojnih odškodnin, o katerih Scheide mann ne mara nič slišati.

Da je pa avstrijska vlada nekoliko potolažila svoje "evropske narode" in se hotela nekoliko prikupiti, je poudarila vse "družince", kateri so bili obdolženi veleizdaje in drugih takih podobnih stvari. Med temi je tudi proslila narodna hrvaška poslanca iz Dalmacije, dr. Ante Trsat Pavičiča in dr. Melko Čingrija. Nemški štajerski list "Die Drauporč" 5. maja, da sta bila imena na svobodni radi tega, se bo vršilo skorajšnje zasedanje avstrijskega parlamenta.

SVINJE SO SVINJE.

Neki uradnik zdravstvenega oddelka v Severni Karolini je prekratim pisal pismo, ki je bilo objavljeno v "Survey" in se glasi:

Čenjeni gospodi! Ne vem, kaj bi vam svetoval tej zadevi. Predstavljam si, da neprijetno je delati v pisarni nevednim in nevernim Slovcem posebno če kadi, kašlja in plje po tleh in v peč kakor pravijo se trdovratno ustavlja vsake prežrečarje pisarne.

Po vašem opisu kašljanja in drugih simptomov razvidim, da bilo zelo potrebno spraviti me takoj v sanatorij, kjer ne bo mo za svojo lastno osebo delati boljše postrežbe, temveč, da neha biti nevaren svojim bližnjim.

Ako bi bil omenjeni gospod nja, ki ima kolero, bi zdravnik vnozdravnik ne le najboljši bel za njo, da ozdravi, temveč gledal na to, da se drugi pravi ne nalezijo bolezni. Če bi zlobo krava na gobu in parjilju, zvezne oblasti ne postavile na tistega okraja, temveč vse dele pod nadzorstvo.

Seveda vaš prijatelj C... samo človek in vi drugi navadno človeška bitja. In zato vam ne rem nič svetovati. Državna zdravstvena oblast bi bila sicer za to, da bi se dal vaš prijatelj kar to zdravniško preiskati, kakor di želimo, da se vsak prebivalec državi podvrže vsaj enkrat na to zdravniški preiskavi po dolgi zdravniku — specialistu, ker se na ta način prepreči razjanje raznih bolezni in bolezni. Za to so samo posode, ki se vsaj do sedaj še niso vršile.

V nekem okraju je pred kratkim izbruhnila svinjska kolera, je razsajala štiri tedne. Sklepanje bil nemudoma protestni shod, je dosegel sestavo okrajne zdravniške oblasti, katere glavni men je bil skrbeti, da se na bolezen omeji, oziroma pija nomo zatre. Brezdomno bo la ta oblast popolen uspeh, raznimi varnostnimi pripravami in drugimi pripomočki razširjanje enakih bolezni.

Iz tega sklepam, da bi se lahko uničilo tudi tifus, jetiko in druge nalezljive bolezni, toda — dje so ljudje — in svinje so svinje.

Kratko rečeno: Človek lahko zdravilo živali in žrtvuje svoje varstvo svojega bližnjega. Svinje so svinje — ravna se s njimi, hočemo mi! Ljudje so ljudje — se ravno z njim kakor mi hočemo.

Posten pes.

A: Ali se lahko zanesem na ga psa?
B: Seveda! Morete mi dati duše položiti vašo novčarico v beo, pa ne bo vinarja več.

DR. VELIMIR DEŽELIĆ:

V službi kalifa.

Zgodovinski roman.

(Nadaljevanje)

Aiša mu poda vrč, ki je stal na mizici. Nato pa vzame lutnjo in z malimi, nežnimi prsti, na katerih so se lesketali dragulji jame z mamljivim nasmeškom peti:

Solnce sinko svetli, libanonska cedra,
naj od pesmi moje bo ti duša vedra.
Sladka je ljubezen, vse od meda slaja,
morda slasti divne nam v ljubezni vstaja.

Ko sem pasla ovice po zeleni travi,
kinčala z makom lase si na glavi,
bele si nožice v bistri vodi prala,
o ljubezni sreče nisem nič še znala.

A odkar mi tukaj v earski hiši svoji
si prižgal ljubezni žarek v duši moji,
ko v ljubezni srčni mi poljubljaš čelo:
Nekaj sladkega navdaja moje telo.

Solnce naj poprej iz neba pade name,
predno zginil dan bi brez ljubezni za-me,
naj v roki tvoji handžar se zasveti,
sreče mi prebodi, pusti me umreti.

Tiho in mlo je donela pesem od začetka iz
Aišinih ust, a nato je postajala bolj in bolj strast-
nejša in tužna. Njene oči so se širile, iskrile in v
pesem je bila dihanja vsa strast ljubezni. Ko je
skončala, je vrgla lutnjo proč in sedla h kalifu.

— Aiša — reče kalif in jo poboža po obra-
zu, ki je žarel od ognja — krasno poješ, kakor
slavček v grmovju ob obali Quadalkvivira. In
nikdar ne bom pozabil tvojih pesmi, ki mi jasni-
jo dneve v mojem suženstvu.

— Suženstvu? — ga pogleda Aiša — ti ime-
nuješ to sijajno življenje suženstvo, za katerega
te zavidajo ljudje. Neizmerno blago, ki polni tvo-
je blagajne, krasne sobe, v katerih prebivaš, divne
gostije, katere prirejaš, ali je to vse nič? Ali smo
tebi žene tvoje v nadlego? In tvoja Aiša!

Kalif zgane z ramami in mahne nezadovoljen
z roko.

Aiša je opazila, da je vtis njene pesmi tra-
jal zelo malo časa, in da je postal kalif vnovič
zamišljen.

— Ali nas več ne obseda solnce tvoje mi-
losti — vpraša prestrašeno.

In njene družice, ki so dosedaj mirno poslu-
šale in gledale, kaj se godi krog njih, so ga ob-
kolile in ga božale.

— Motite se, drage moje, zakaj jaz sem vam
vsem iskreno vdan. Ali nekaka tesnoba, neki ne-
mir v mojem sreću mi ne da, da bi bil zadovoljen,
da bi bil srečen, kakor nekdaš. Ko se vprašam,
zakaj, si ne vem odgovoriti. Ali sem se mar pre-
nasltil vsega, ali je to nekaka slutnja, da nam
preti velika nevarnost, ne vem, ali to vem, da je
moje sree nemirno, da stoji moja duša pred ne-
kaj tajinstvenim.

— Naj te Alah čuva vsega hudega — so vz-
kliknile vse naenkrat.

In na njih obrazih se je zrcalil nemir. Ve-
dele so, kaka žalostna usoda jih čaka, ako jih iz-
ženo iz kalifovega harema.

— Malo prej — reče Aiša z nežnim gla-
som, — si rekel, da ti moja pesem sladi dneve.
Ali te ni pomirila?

Kalif je bil, kot bi preslišal to vprašanje.
Njegov pogled je bil nepremično uprt v vrata.
Njegove izbuljene oči so gledale nepremično v ne-
kaj, kakor da vidijo pošast.

Aiša se dotakne z rožnatim prstom svoje ro-
ke njegovega čela in kalif se vzdrami.

A hkrati, kakor bi se nečesa domislil reče:

— Pustite me, moje mile, pustite me same-
ga. Prišel je čas moje molitve. Pomolim k Ala-
hu. On je edini, ki mi lahko pomaga. Jaz sem
služabnik Alahov in on je moje upanje. Pustite
me, moje drage, pustite!

Nerade, z nekakim strahom so se kalifove su-
žnje odstavile.

Edina Aiša je ostala za trenutek sama pri
njem.

— Gospodar — je rekla, gledaje ga sočutno.
— Morda si bolan?

— Bolan, ha, bolan — reče kalif nevoljno.

— Da, kot takega so me proglasili. Odredili so za-
me molitve in mi poslali zdravnik. Nisem tako
bedast, da bi ne razumel, kaj pomeni vse to. Ali
jaz sem zdrav, zdravjši, kakor sem kedaj bil.
Ah, Aiša, žena moja! Čuj me — reče Hešam ter
jo stane k sebi in glas mu je drhtel. — Meni se
vse zdi, da se bom morali ločiti, ločiti na veke.

Gospodar — vzkligne Aiša, oklepaje okrog
njegovega vratu svoje gole in kakor alabaster be-
le roke. — Gospodar, ne govori tako. Kaj naj
počne sirota Aiša brez tebe.

— Ali me v resnici tako ljubiš? — jo pogle-
da nekako neverjetno blede kalif. — Kdo ve, mor-
da me ti samo varaš, morda so vse te besede in
vsa ta ljubav samo fraze, samo komedija in nič
drugega.

— Kako si moreš kaj takega misliti, dobri
gospodar moj — odvrne Aiša skozi solze.

— Bog je pokrovitelj onih, ki verujejo. On
je povedel iz teme k svetlobi — je citiral Hešam
besede iz korana. Nato pa pogledi svojo brado s
suhljasto roko la reče z žalostnim glasom:

— Pisano je: Ljubezen združena z zadovolj-
stvom, imeti žene, otroke, blagajne polne zlata in
srebra, konje v hlevih, polja, vse to se zdi nam
ljudem lepo. A vednar je to sama uživanje tega
sveta: pri Bogu je pa vse lepše bivašče.

Aiša je pokimala. Zapazila je, da popada He-
šama zopet neke vrste vesela blaznost, v katero
je vedno padel po velikem uživanju in zabavi.
Vedela je, da se sedaj prične čas žalovanja v ha-
remu in da odide kalif v svoje sobe, kjer se bo po-
stili in molil.

In resnično, kalifova usta so že molila ob-
čajno molitev, začetek korana.

— Slava Bogu, gospodarju sveta, blagemu in
milostljivemu vladarju in sodniku na sodnji dan.
Tebe obožavamo, tebe prosimo pomoči. Pripelji
nas na pravo stezo, na stezo onih, katere si obla-
godaril z dobroto in ne na stezo, ki so zaslužili
tvojo jezo in kateri so v zmoti.

Aiša je vedela njegovo navado in mu je pri-
nesla rožnivece z devetindevetdesetimi zrni, to je
toliko zrn, kolikor imajo Arabci imen za Boga.
Stota manjša kroglica je dokončevala število.

Hešam je prijel rožnivece in mahnil z ro-
ko, naj odide.

Aiša se je poznalo na obrazu, da je nezado-
voljna s to kalifovo spremembo.

Pogledala ga je z žalostnim pogledom in
rekla:

— Ali me več ne potrebuješ, gospodar?
— Idi, Aiša, ne potrebujem te. Del noči ho-
čem posvetiti molitvi.

— Gospodar, ali te sme Aiša nekaj prositi?

— Samo reči, dušica, — odvrne kalif naglo.

— Ne muči se preveč z molitvijo. Tvoje živ-
ljenje je za nas vse tako dragoceno, a ti bi lahko
zbolel, ako mučiš svoje telo preveč s postom in
molitvijo.

— Ne boj se — odvrne Hešam. — Nikdo ne
more uiti temu, kar mu je sojeno. Ako mi je so-
jena smrt, umrem in nič mi ne more pomagati.
Molitev je pa potrebna, da se rešim grehov.

— Počivaj srečno, gospodar.

— A moj počitek!

— Ali ne moreš spati?

— Ali ti že nisem pravil?

— Si. A mislila sem, da je to že minulo.

— Dete moje, ti ne veš, kako mi je — vzkl-
kne Hešam in se prime za glavo.

— Ubogi moj gospodar, tako silen in mogo-
čen, a tako otožen.

— Silen in mogočen! Ah, kaj govoriš? Ali
sem v resnici kalif? Ali zares vladam? Samo moj
podpis na javnih listinah je edin, po čemer se
spozna, da sem kalif.

— Zakaj ne vzameš vlade v svoje roke?

— Zakaj?

— Da, zakaj?

— Ker bi umrl isti dan.

— Kdo bi se drznil dvigniti roko na tvojo po-
svečeno glavo?

— Ti še vprašaš? Kdo ve, ali sem sedaj va-
ren, da ostanem pri življenju, ko nisem vladar.
Kdo ve, ali nisem tudi kot tak komu na potu?

— Gospodar!

— Da, moja Aiša, vse se mi zdi, da je moje
življenje na koeki. Kdo ve, ali se še jutri vidi-
mo živi.

— Ubogi moj gospodar, ne govori tako.

— Zakaj ne, ako to čutim in slutim.

— Ali ni ničesar, kar bi te moglo rešiti iz
pasti tvojih sovražnikov.

— Ne vem... ne vem! Edini, ki bi me mo-
gel rešiti je moj stari prijatelj Wadha el Ameri.
Ali oropali so mi ga...

— Znašiti bi jaz lahko poslala pismo Wadhi
el Ameriju, naj pride k tebi.

Hešam se je zganil pri teh besedah.

— Nikakor, pri Alahu. Lahko bi zvedeli to
moji sovražniki in mislili bi, da jim snujem po-
gubo. To bi pospešilo moj padec.

— Ali, gospodar, morda se pa vendarle pre-
več bojiš.

— Pusti me. Vem dobro. Nisem sicer preopre-
zen, ali jaz poznam te ljudi.

— Ali kaj storiš?

— Vse svoje zaupanje stavim v Alaha. Ako
mi ne pomore on, mi ne pomore nikdo.

— Imaš prav!

— Če mi ne pomore on, je vsa druga pomoč
zaman. Zato idi v svoje sobe in me pusti samega.
Ako te bom potreboval, te pokličem.

Aiša je odšla in Hešam se je vglobil v mo-
litve.

Ni minulo niti deset minut, kar ga vzdramijo
iz molitve trije močni udarci na vrata.

Kalif plane pokoncu. Obraz mu je postal
bled, kakor mrljica in vse preplašeno je zrl na
vrata.

— Alah, kaj pomeni to?

Še en udarec se je slišal na vratih.

Hešam je pograbil sabljo in šel k vratom in
zaklical:

— Kdo je?

— Jaz sem, gospodar — se je odzval glas.

— Kdo je ta jaz? — vpraša kalif.

— Ali me ne poznaš po glasu. Tvoj suženj
sem. Wadha el Ameri.

— Kalifu se je razvedrilo lice in takoj je
odprl vrata.

— Kaj te nosi tako pozno k meni, dobri moj
Wadha?

— Strah.

Hešam stopi korak nazaj.

— In kaj je ustrašilo neustrašenega mojega
prijatelja.

— Nevarnost, katera ti preti.

— Meni? — vpraša Hešam s plahim glasom.

— Da, tebi.

— In kaka nevarnost je to?

— Velika in strašna.

— Mar smrt?

— Da, smrt, — odvrne Wadha el Ameri.

— In kdo se drzne — reče kalif in na obra-
zu se mu je pojavila bolečina — da se lotuje posve-
čene osebe kalifove.

— Oni, kateremu ni ničesar sveto, oni, ki ho-
če biti to, kar ti, kalif.

— Mar Muhamed?

— Rekel si.

Jezno je udaril Hešam z nogo ob tla in vz-
kliknil:

— O! Povej! Ali ne more čakati, da umrem. Naj
je on moj zakoniti naslednik.

— Da. A ti še nisi tako star.

(Dalje sledi.)

**Slike iz ruske revo-
lucije.**

(Iz dnevnika nekega Amerikanca)

(Nadaljevanje.)

Pripovedoval mi je: "Snamen-
ski trg je napolnjen z ljud-
stvom. Nastopajo ves čas govorn-
iki in na vseh krajih, posebno še
pri tam stoječem spomeniku. Za
stražo je samo ena stotnja koza-
kov, ki pa so mirni in samo je-
zdarijo okrog množice. Stal sem
na skrajnem koncu blizu Nevski-
ja. Gledam proti Nevskiju, kar
naenkrat počasi za mano strel. Hi-
tro se ozrem okoli in zagledam
blizu mene moža, ki je imel samo-
kres v roki, iz katerega se je še
kadilo. Tedaj je pa priletela četa
orožnikov in policajev z golim o-
rožjem v rokah in se zagnala med
množico. Bili so vsi na konjih.
Tedaj pa naenkrat pade strel iz
čete kozakov in vodja policajev
pade mrtev na tla. Drugi kozaki
zakriče "Hura" in se vržejo z vo-
silo na policaje in orožnike in jih
začnejo pretepiti z biči. Ko oni
to zapazijo, se hitro spuste v beg.
Tedaj bi ti moral videti množico.
Začeli so objemati kozake in jih
poljubovati. Plezali so na konje,
samo da so jih dosegli. Nekateri
so začeli poljubovati kozake kon-
je, čevlje, sedla in sploh vse, kar
so imeli kozaki na sebi. Ponujali
so jim denar, cigarete, etui za ci-
gare, vsak nekaj, kar je le imel
pri sebi."

Njegove oči so postale mokre in
reče: "Pojdi domov in hitro, kaj-
ti še to noč bo nastala praveca
bitka v mestu."

Jaz ga ubogam in se hitro od-
pravim proti domu. Ko sem šel
čez most v družbi svojega ame-
riškega tovariša, sem srečal druge-
ga sprehajalca, kateri mi začne
kazati neke temne točke na Petro-
pavlovski trdnjavi. Ko ga vpra-
šam, kaj te temne točke pomeni-
jo, mi razloži, da so to 75-milime-
terski topovi, s katerimi namera-
vajo v silo razstreliti most s šrap-
neli. Mogoče! Sedaj je bila mno-
žica tu ravno tako velika, kot je
bila jutraj, ko sem šel v pisarno.

Toda sedaj je poveljujoči častnik
pustil vsakogar v mesto, ko ga je
ogledal. Ko pridem čez most, se
ustavim, da bi pregledal množico,
toda umakniti sem se moral veli-
kemu proti mestu drvečemu obo-
roženemu avtomobilu z drugo
množico vred.

Zvečer je imel nekdo govor
pred kozaki, ki so bili na Snamen-
skijem trgu. Pripovedovali so
tudi, da je bila pred dumino pala-
čo velika bitka; policaji na konjih
kateri so pa oblekli kozako uni-
formo, so oddali več saliv na mno-
žico. Bili so baje tudi v nekem
predmestju zelo ostri barikadni
boji. Koliko je na tem desnice,
ni mogoče dognati, ker so veliko-
krat pripovedovali ljudje nekaj,
kar se je potem izkazalo kot ne-
resnica.

Nedelja, 11. marca. — Tega
dne sem bolj zgodaj vstal in šel v
mesto, da bi zvedel kake novice,
kajti časopisi niso več izhajali in
akoravno bi izhajali, bi gotovo
ne pisali gotovosti o teh zadnjih
dogodkih. Ceste so vse polne ljud-
stva. Tako se je, strnila velika
množica okoli človeka, ako je le
imel kaj novic. Če sta se sešla le
dva prijatelja in se pozdravila,
takoj ju je obsela velika množica
in radovedno poslušala, kaj se bo-
deta pogovarjala. Nekateri so pri-
povedovali, da mrtveci še sedaj
leže v snegu pred duminim po-
slopjem in na več krajih ob Nev-
skijem trgu. V Obukovovi bol-
nišnici pa da je okrog 500 ra-
njencev, katere pa jako strogo
stražijo, da bi ne ušli. Vsi so za-
trjevali, da policaji, ki so se oble-
kli v vojaško uniformo, najraje
v kozako, streljajo na množico. To
se pozna po konjih, kajti konji
policajev izgledajo veliko bolj
krmljeni in negovani, dočim so
kozaki konji zanemarjeni in bolj
majhni.

Dopoldan sem šel večkrat na
cesto, akoravno dosedaj nisem
mogel zvedeti nič kaj posebnega.
Vsi premikajoči mostovi čez Ne-
vo so bili pretrgani, tako da so
bili prebivalci voborskega, petro-
gradskega in vasiljevski-ostrov-
skega predmestja popolnoma lo-
čeni od ostalega mesta. Ravno ta-
ko so bili vsi ostali mostovi pre-
trgani, ki vodijo iz voborskega v
petrogradski del mesta in iz sled-
njega v vas Vasiljevski-Ostrov.

Za posnet zadnjega mostu se je

vnel hud boj med delavstvom in
policijo. Neki delavec je pripo-
vedoval, da je bil del mostov v
glavnem delu mesta razstreljenih
in drugi so pa zamenjeni z oklopni-
mi avtomobili. Načrt policije je,
zadušiti vsak upor takoj v začet-
ku. Vse lo je zelo važno, ako je
resnično; toda resničnost vseh teh
dogodkov je pa nemogoče dognati.
Da bi pa sedel ves božji dan v
sobi, je pa tudi predolgočasno.

Po kosilu smo se podali k go-
spej V... Med tem časom, ko
smo bili pri nji, je nekak telefoni-
ral, da je prišel domov in da je
med potjo pri Nikolajevem kolo-
dvoru zašel v hud boj. Pripove-
doval je, da se je vnel boj med
vojaki in delavci na eni strani in
policaji na drugi. On bi še skoro
zašel med obe stranki, ker so bili
vsi izhodi zaprti. Rešil se je le na
ta način, da je bežal skozi zadnja
vrata Nikolajevskega kolodvora
in potem skozi skladišča. Spro-
g te gospe, pri kateri smo bili, je
častnik in je ves čas nastavljen
pri nekem oddelku kozakov v
kraj, do katerega se pride le
skozi Viborg in že od četrtka ni
bil še nič doma. Ona je sedaj v
velikih skrbih radi njega, ker ne
ve, kaj je z njim. Med tem časom,
ko smo mi bili pri njej na obisku,
je prenehal funkcionirati tele-
fon.

Ko smo se vračali proti domu,
so bile vse ceste skoro popolnoma
prazne. In to je bilo okoli dva-
najste ure.

Ponedeljek, 12. marca. — Danes
jutraj je bilo vse živo na ces-
tah. Vse je razpravljalo samo od
P... garde, katere vojašnica je
bila že od sobote strogo zastrže-
na od nekega drugega polka. Go-
vorilo se je, da se je neki stotnji
posrečilo uiti iz vojašnice in pri-
družila se je upornikom. Toda
mučan oddelek policije je to sto-
tnijo zopet pripeljal v vojašnico in
da je drugi oddelek tuje polka
aretiral vodje. Toda v nedeljo
pomoči je vdrl ves polk iz vojaš-
nice in se pridružil upornikom in
nato se je uprlo še nekaj drugih
polkov. Neki polk se je uprl, ker
je zvedel, da je duma razpuščena.
Korakal je naravnost pred dum-
no palačo, da bi jo ščitil pred raz-
pustitvijo. In to je bilo znamenje
za druge polke.

Danes vsakdo govori o padcu
stare vlade. Krušni štrajk je že
popolnoma zginil med temi važ-
nimi političnimi dogodki. Toda
natavnenih vesti pa ni bilo mogoče
dohiti. Edino to se je vedelo, da
duma še vedno zbora, in sicer
že od srede, akoravno jo je stara
vlada razpustila. Toda o čem se
pa posvetujejo poslanci? Kaj bo
napravila duma? Ta dva vpraša-
nja je imel vsakdo na jeziku. Do
pozne večera je vse le govorilo
o S... gardi, katere je oddala
salvo za salvo nad glavnimi mno-
žicami, ki se je zbirala na Litejni-
skem trgu in jo hotela razpršiti.

Okoli devete ure zvečer sem šel
zadnjičkrat ven, da si še nekoliko
ogledam položaj, kar zapazim ne-
kega inteligentnega moža, ki je
bil še mlad in jako dobro oblečen.
Letel je kolikor je mogel po Ka-
menovem trgu proti Ostrovskije-
skemu in na vsakem vogalu zakli-
cal, ko se je nekoliko oddahnil:

"Duma je nastavila novo provizo-
rično vlado. Rodzjanku, Milju-
kov, Gučkov, Kerenski, Tšeidze
sami pri ljudstvu priljubljivi vo-
ditelji so imenovani. Vsi pristaji
centralne stranke, razven Keren-
skija in Tšeidze, ki sta sociali-
sta."

To je komaj razumljivo in mar-
sikateri si ne more tolmačiti te iz-
premembe. Največje vrednosti je
bilo za ljudstvo novica, da bo
do časa zopet začeli izhajati.

Na poti proti domu sem opazil ve-
liko množico, katere je oblegala
glavni stan avtomobilskega bata-
ljona na Kameno-Ostrovskijem
trgu. Vojaki so hoteli poslati svo-
je deputacije v duma, da bi izre-
kli vdanost novi vladi. Toda, ker
je bil radiator (posoda, oziroma
kotel za vodo) prazen, se niso mo-
gli tako hitro odpraviti. Radi te-
ga so začeli vojaki in drugi ljudje
prinašati vodo v kotličih, loncih
in v drugih posodah, samo da bi
se prej odpeljali.

O polnoči sem še enkrat šel na
ulico. Na trgu Kameno-Ostrovski-
jem sem zopet opazil veliko mno-
žico, katere je obkolila neki vo-
jaški tovorni avtomobil, ki je bil
poln vojaštva. Iz tega avtomobil-
a je držal nek rezervni častnik
govor. Govoril je o dumi in voja-

štvu in nazadnje je rekel: "Ima-
mo novo vlado, razumeš? Ta bo
že preskrbela, da bomo bili vsi
zadosti druga." Hotel je nadalje
govoriti, toda množica je že do-
volj razumela in s takim veseljem
in navdušenjem zapeljati svojega go-
vorca. Pa to je razveselilo množico,
da bili vsi pristaji stare vlade
ljudski tirani odstavljani in že-
ni v ječe. Ne verjamem, da tisti
noči kdo razumel vsa ta cijo raz-
ven članov dume. Ne verjamem,
da bi bil kdo le kakšni pojmi pri-
vse je prišlo tako hitro in ne-
čakovano, da sem se že jaz
kakoj moglo to priiti.

Torek, 13. marca. — Petro-
ski del mesta je danes po
dnevem nemirnem življenju
pet ožviljen. Opaziti je velike
vrne avtomobile, elegantne
ške, lahke dvosedne avtomobile
na Kameno-Ostrovskijem. Vsak
avtomobil je natlačen s voja-
kov, ki so oboroženi s pu-
mi in bajonetji. Vsak avtomobil
do malega ves zavrt v rdeče
stave. Zraven soferja pa sedi
ska s črno kapo na glavi. Vsem
težak oklopni avtomobil, teri
je imel na več krajih kane
rdeče zastavice. Glavna
ca je polna ljudi, ki imajo do-
lega vsi rdeča bandera v gra-
cah. Edini nemir, ki se sedaj
je trobljenje avtomobilov in
potanje tovornih vozov. Tako
bilo do desete ure. Tako
poldne se zaslisi streljanje in
prvi na tej strani mesta. Str-
nje postaja vedno hitrejša in
se, kakor da so orožniki in
caji skoro na vsaki hiši. Ime-
pri sebi strojne puške in za-
streljati na množico, katere
zbirala na ulicah. Streljanje
trajalo do tretje ure popo-
Toda se je pa streljanje pod-
lo in streljanje s strojnimi pu-
mi se je čulo kot ameriški
staromodno streljanje na dan
julija. Prišli so namreč voja-
naskočili te hiše. Pri tem se
vnela praveca bitka in vojaki
imeli dovolj opravila, da so
orožili policaje in orožnike, ki
so potem peljali v dumino po
med zasmevanjem in zabu-
njem občinstva. Pred vako
je korakalo nekaj civilistov,
ki pomagali pri aretiranju teh
nakov". Nosili so orožje, ka-
ga so jim odvzeli in nekateri
zmagoslavno vlekli strojne pu-

Pozna popoldne je izšla
proklamacija. Prva, kar sem
jaz videl, ki je bila izdelana od
cialistične stranke. Raspravi-
o tiraniji, namočeni s krvjo, o
letja starih verig, ki so doli-
dle in pozivila vse ljudstvo, da
naj združi in podpira novo vlado
katera temelji na social-demi-
tični podlagi,